

KINNITATUD
Kaitseliidu ülema 2024. a
käskkirjaga „Kaitseliidu väljaõppe eeskirja kinnitamine.
Käskkirja kehtetuks tunnistamine“

KAITSELIIDU VÄLJAÕPPE EESKIRI

TALLINN

2024

1.	PEATÜKK. ÜLDSÄTTED	3
2.	PEATÜKK. VÄLJAÕPPE EESMÄRK JA KORRALDAMISE ÜLDPÕHIMÕTTED KAITSELIIDUS	4
3.	PEATÜKK. VÄLJAÕPPE KORRALDAMINE KAITSELIIDUS	5
3.1.	KAITSELIIDU VÄLJAÕPPESÜSTEEM	5
3.2.	VÄLJAÕPPE KORRALDAMISE DOKUMENDID	5
3.3.	SÜSTEEMSE LÄHENEMISE VÄLJAÕPPEMUDEL	6
4.	PEATÜKK. KAITSELIIDU VÄLJAÕPPE KORRALDUSLIK JAOTUS	6
4.1.	KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KORRALDUS	7
4.1.1.	KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KORRALDAMINE STRUKTUURIÜKSUSTES	7
4.1.2.	KAITSELIIDU MAAKAITSEÜKSUSTE ETTEVALMISTAMISE VÄLJAÕPPEPERIOOD JA VÄLJAÕPPETSÜKKEL	9
4.1.3.	KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE INDIVIDUAALNE JA KOLLEKTIVNE VÄLJAÕPE	10
4.1.4.	KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE VÄLJAÕPPEPROTSESS	11
4.1.5.	KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KONTROLL JA HINDAMINE	12
4.1.6.	KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE PLANEERIMINE, ARUANDLUS JA KOKKUVÕTTED	15
4.2.	KAITSELIIDU SIHTÜKSUSTE JA VÕRGUSTIKE VÄLJAÕPPE KORRALDUS	16
4.2.1.	KAITSELIIDU SIHTÜKSUSTE JA VÕRGUSTIKE VÄLJAÕPPEPERIOOD JA VÄLJAÕPPETSÜKKEL..	16
4.2.2.	KAITSELIIDU SIHTÜKSUSTE JA VÕRGUSTIKE VÄLJAÕPPEPROTSESS	16
4.3.	KAITSELIIDU MITTESÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KORRALDUS	18
5.	PEATÜKK. KAITSELIIDU ÕPPEVARA JA ÕPPEKAVADE HALDAMINE	20
6.	PEATÜKK. KAITSELIIDU ÕPIKOGEMUSTE PROTSESS	22
Lisa 1.	Kaitseliidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe mõisted	23
Lisa 3.	Sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed	28
Lisa 4.	Allüksuse hindamisleht (NÄIDIS)	34
Lisa 5.	Väljaõppesündmuste korraldaja (isikud ja struktuuriüksused) ja väljaõppe kontrollija/hindaja korralduslikud väljaõppe dokumendid ja/või keskkond ja nende koostamise/esitamise tähtsused.	35

1. PEATÜKK. ÜLDSÄTTED

Kaitseliidu väljaõppe eeskiri (edaspidi eeskiri) koos lisadega on Kaitseliidu väljaõppe korraldust reguleeriv põhidokument, millega sätestatakse Kaitseliidu väljaõppe eesmärk, selle korralduse üldised alused ja põhimõtted ning nõuded väljaõppega seotud ühtsetele dokumentidele, samuti kohustused väljaõpet korraldavale personalile ja ülesanded struktuuriüksustele. Eeskiri kirjeldab Kaitseliidu sõjaväelist ja mittesõjaväelist väljaõpet, tuues välja ühisosa ja erisused väljaõppe korraldamisel Kaitseväes ja Kaitseliidus.

Eeskirja kasutajate sihtgrupp on palgalised ja vabatahtlikud kaitseliitlased, kes korraldavad väljaõpet Kaitseliidus. Eeskirja järgimine on kohustuslik väljaõppeprotsessis osalejatele¹ (väljaõppejuhid, -planeerijad, -läbiviijad ja -toetajad), keda on kirjeldatud käesolevas eeskirjas.

Eeskirja lisadega kehtestatakse Kaitseliidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe mõisted (vt lisa 1), Kaitseliidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe dokumendid koos vormidega (vt lisa 2), sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed koos vormidega (vt lisa 3), allüksuste hindamisleht koos vormiga (vt lisa 4) ja väljaõppesündmuste korraldajad (isikud ja struktuuriüksused), väljaõppe korralduslikud dokumendid ja/või keskkond ja nende koostamise/esitamise tähtajad (vt lisa 5).

Eeskirja haldab Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakond.

¹ Kaitseväge juhataja 15.02.2022 käskkiri nr 257 „Sõjaväelise väljaõppe eeskirja kinnitamine. Käskkirja kehtetuks tunnistamine“.

2. PEATÜKK. VÄLJAÕPPE EESMÄRK JA KORRALDAMISE ÜLDPÕHIMÕTTED KAITSELIIDUS

Kaitseliidu väljaõppe eesmärk on ette valmistada Kaitseliidu liikmeid ning struktuuriüksusi organisatsioonile pandud rahu-, kriisi- ja sõjaaja ülesannete täitmiseks. Väljaõpe tähendab teadmiste ja oskuste andmist ning vilumuste saavutamist. Selle läbiviimisel järgitakse organisatsiooni väljaõppe korraldamise põhimõtteid. Kaitseliidu väljaõppe fookus on peamiselt oma liikmeskonna riigikaitseliste teadmiste ja oskuste arendamisel.

Et tagada organisatsioonile püstitatud eesmärkide täitmine ning liikmete osalus ja motiveeritust peab Kaitseliidu väljaõpe olema süsteemne, paindlik, aja- ja asjakohane ning lähtuma väljaõppe kehtivatest dokumentidest ja õppematerjalidest ning korraldamise põhimõtetest.

Väljaõpe peab olema eesmärgipärane. Igale väljaõppes osalejale peab olema selge, miks antud väljaõpe toimub ja milline peab olema lõpptulemus. See peab olema omakorda seotud kõrgemate eesmärkide ja plaanide täitmisega.

Väljaõppe korraldamine on iga juhi ülesanne. Kõikide tasandite juhid (ülem/pealik) vastutavad isiklikult alluvate väljaõppe korraldamise eest. Juht kujundab väljaõppe käigus alluvate hoiakud, väärtushinnangud ja käitumishinnangud. Erilist tähelepanu tuleb pöörata allüksuste juhtide õpetamisele ja arendamisele. Juht peab kujundama nooremates juhtides otsuse vastuvõtmise julguse ning initsiatiivi ja sihikindluse otsuse elluviimisel.

Väljaõpe peab olema realistlik ja ohutu. Väljaõppele püstitatud eesmärgid ja ülesanded peavad olema realistlikud ning viimased peavad toimuma tõetruult imiteeritud olukorras. Olukordade imiteerimisel peab kinni pidama kehtivatest õigusaktidest (ohutuseeskirjad, ohutusjuhendid, varustuse eksploatatsiooni eeskirjad jmt). Väljaõppe füüsiline keskkond peab tagama maksimaalse ohutuse, kuid ei tohi segada planeeritavat saavutust.

Väljaõpe peab olema pidev ja arenev protsess. Väljaõpe peab arenema loogiliselt liikudes lihtsamalt keerulisemale, kergemalt raskemale ja individuaalselt kollektiivsele. Väljaõpet viiakse läbi, kuni on saavutatud soovitud tulemus. Vältimaks varem õpitu unustamist, tuleb järgnevas väljaõppes eelnevalt omandatud teadmisi ja oskusi korrata.

Tõhusaima väljaõppe saavutamiseks peab kasutama sobivaid väljaõppevorme ja -meetodeid. Väljaõppe eesmärkide saavutamiseks tuleb valida parimad väljaõppemeetodid ja õppetöövormid, mida tuleb pidevalt arendada, et väljaõppe eesmärgid oleks saavutatud.

3. PEATÜKK. VÄLJAÕPPE KORRALDAMINE KAITSELIIDUS

Lähtuvalt Kaitsealiidu seadusest² on Kaitsealiit Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon. Kaitsetahte kasvatamisel ja tugevdamisel on Kaitsealiidul oluline roll ning sõjaväelise ja mittesõjaväelise (laiapindse) väljaõppe abil peab organisatsioon korraldama riigikaitsealaste teadmiste ja oskuste laiemat levikut ning tagama väljaõppe oma liikmetele ka siis, kui nad otseselt ei osale riigi sõjalise kaitse korraldamises.

Käesolev peatükk annab ülevaate Kaitsealiidus toimuva väljaõppe üldisest korraldusest, mille raames käsitletakse Kaitsealiidu väljaõppesüsteemi, väljaõppe korraldamise aluseid (õigusaktid, regulatsioonid, dokumendid) ning süsteemse lähenemise väljaõppemudelit.

3.1. KAITSEALIIDU VÄLJAÕPPESÜSTEEM

Kaitsealiidu väljaõppesüsteemi olemasolu tuleneb Kaitsealiidu arengukavast. Kaitsealiidu väljaõppesüsteem koosneb väljaõppe valdkonna osistest, milleks on valdkonna korralduslikud õigusaktid ja regulatsioonid-dokumendid, sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppeprotsessid ja nendes osalejad, väljaõppesündmused (nt kursused), väljaõpet korraldavad isikud ja struktuuriüksused, õpikeskkond ja seda toetav väljaõppetaristu, materiaalsed vahendid ning oskusteave, mille eesmärk on oma vabatahtlikust liikmeskonnast ette valmistada nõuetele vastavad inividid ja allüksused riigikaitsealaste ülesannete täitmiseks. Väljaõppesüsteemi kõige olulisem osa on Kaitsealiidu liige, kes on otsustanud vabatahtlikult vastavalt ametikohale panustada ja osaleda väljaõppes. Väljaõppesüsteem peab tagama organisatsiooni igale liikmele eesmärgistatud väljaõppe, mis toetab tema ülesannete täitmist riigikaitse.

3.2. VÄLJAÕPPE KORRALDAMISE DOKUMENDID

Kaitsealiidus väljaõppe korraldamise aluseks on järgmised dokumendid: Kaitseväe ja Kaitsealiidu väljaõpet korraldavad eeskirjad ja juhised, neid toetavad dokumendid (nt arengukavad, võimekirjeldused jms) ja regulatsioonid ning väljaõppe korraldust täpsustavad õigusaktid (nt struktuuriüksuse juhi aastakäsk, väljaõppejuhised jms). Väljaõppe dokumendid määravad väljaõppe eesmärgid, ohutustehnilised reeglid, kasutatavad vahendid ja kulunormid, läbiviimise meetodid, ülemate suunised ning muid valdkonna tegevustega seotud aspektid. Kaitsealiidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe korraldamise dokumendid on kirjeldatud käesoleva eeskirja lisa 2.

² Kaitsealiidu seadus (RT I, 20.03.2013, 1).

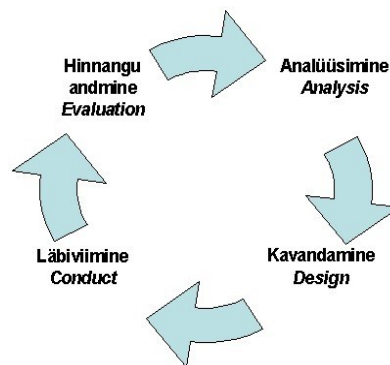
Kaitseliidu sõjaväelise väljaõppe planeerimise ja korraldamise aluseks on Kaitseliidus maakaitseüksuste ettevalmistamise kava, üksuse ettevalmistamise teekaart, üksuste/allüksuste võimekirjeldused ja ametikoha kirjeldused ning maakaitseringkondade ja malevate üksuste/allüksuste väljaõppeperioodid- ja tsüklid ning õppekavad.

Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe planeerimise ja korraldamise aluseks on Kaitseliidu "Riigikaitse laia käsitluse allüksuste ettevalmistamise kava 2021-2030"³ ning lisaks sihtüksuste/võrgustike kontseptsioonid, võimekirjeldused ja ametikoha kirjeldused, väljaõppe korralduse ja väljaõppeprotsesside kirjeldused ning õppekavad.

3.3. SÜSTEEMSE LÄHENEMISE VÄLJAÕPPEMUDEL

Väljaõppe korraldamise alusena kasutatakse Kaitseliidus süsteemse lähenemise väljaõppemudelit (*Systems Approach to Training – SAT*⁴), mis koosneb neljast peamisest etapist: analüüsimine, kavandamine, läbiviimine ja hinnangu andmine (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri joonis 1).

Üksikasjalikumalt on väljaõppe korraldamise alused ning etapid kirjeldatud Kaitseväge sõjaväelise väljaõppe eeskirjas⁵.

Joonis 1. Süsteemse lähenemise mudel väljaõppele

4. PEATÜKK. KAITSELIIDU VÄLJAÕPPE KORRALDUSLIK JAOTUS

Käesolev peatükk annab ülevaade Kaitseliidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe korraldusest, selle korralduslikust jaotusest Kaitseliidu struktuuriüksustes, väljaõppeperioodidest ja –tsüklitest, väljaõppeprotsessist, individuaalsest ja kollektiivsest väljaõppest ning väljaõppekontrollist ja hindamisest.

³ [Riigikaitse laia käsitluse allüksuste ettevalmistamise kava 2021-2030](#)

⁴ Üldiselt tuntud ka kui *Instructional Systems Development (ISD)* ning väljaõppe tehnoloogiline mudel.

⁵ Kaitseväge juhataja 15.02.2022 käskkirj nr 257 „Sõjaväelise väljaõppe eeskirja kinnitamine. Käskkirja kehtetuks tunnistamine“.

4.1. KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KORRALDUS

Sõjaväelist väljaõpet korraldatakse Kaitseväes ja Kaitseliidus. Kaitseväe juhataja juhib sõjaliseks riigikaitseks valmistumist, mille osa on ka Kaitseliidus korraldatav sõjaväeline väljaõpe, mis moodustab osa Kaitseväe sõjaväelisest väljaõppest ning peab vastama Kaitseväe juhataja kehtestatud nõuetele ja korrale. Käesolevas peatükis on välja toodud sõjaväelise väljaõppe erisused võrreldes Kaitseväes antava väljaõppega, arvestades Kaitseliidu liikmeskonna võimalusi osaleda sõjaväelises väljaõppes.

Kaitseliidus on sõjaväelise väljaõppe eesmärk ette valmistada sõjaaja üksusi (maakaitse) ja nende liikmeid (tegevliikmed ja reservväelased) sõjaliste ülesannete täitmiseks.

Kaitseliidu sõjaväelise väljaõppe korraldamise põhimõtted ja alused tulenevad maakaitseüksuste võimekirjeldustest ning Kaitseväe juhataja kinnitatud "Sõjaväelise väljaõppe eeskirjast"⁶. Kaitseliit juhindub sellest eeskirjast tegevliikmete ja reservväelaste väljaõppe korraldamisel.

Sõjaväelise väljaõppe eeskirja toetavad dokumendid on:

1. arengukavad, standardimisnõuded (STANAGid) ja teised NATO väljaõppedokumendid;
2. üksuste võimekirjeldused ja ametikoha kirjeldused;
3. teised väljaõpet toetavad dokumendid:
 - 3.1. Õppuste korraldamise eeskiri;
 - 3.2. Kaitseväe õpikogemuste eeskiri;
 - 3.3. Ohutuseeskirjad ja kasutusjuhendid;
 - 3.4. Laskeväljaõppe eeskiri;
 - 3.5. Kaitseväe spordieeskiri;
 - 3.6. Lahinguvalmiduse eeskiri.
4. väljaõppe korraldust täpsustavad õigusaktid:
 - 4.1. Kaitseväe ja Kaitseliidu aastakäsk;
 - 4.2. struktuuriüksuse aastakäsk;
 - 4.3. muud väljaõpet reguleerivad õigusaktid (nt väljaõppejuhised jne).

4.1.1. KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KORRALDAMINE STRUKTUURIÜKSUSTES

Kaitseliidus korraldatakse sõjaväelist väljaõpet Kaitseliidu peastaabis, Kaitseliidu koolis, maakaitseringkondades, malevates, küberkaitseüksuses ja malevkondades.

⁶ Kaitseväe juhataja 15.02.2022 käskkiri nr 257 „Sõjaväelise väljaõppe eeskirja kinnitamine. Käskkirja kehtetuks tunnistamine“;

Kaitseliidus juhib väljaõppe korraldamist peastaabi väljaõppeosakond, mille ülesanne on välja töötada, rakendada ja koordineerida Kaitseliidu sõjaväelist väljaõppesüsteemi ja selle dokumentatsiooni ning korraldada struktuuriüksustes väljaõppekontrolli ja hindamist⁷.

Kaitseliidus juhib/koordineerib Kaitseliidu kooli iga-aastase koolitustellimuse koostamist peastaabi personaliosakond, lähtudes maakaitseüksuste ettevalmistamise kavast ning võttes aluseks Kaitseliidu struktuuriüksuste iga-aastased koolitustellimused.

Kaitseliidu kool on Kaitseliidu struktuuriüksus, mis on organisatsioonisisene koolitus-, teadmus- ja arenduskeskus ning kus viiakse läbi täienduskoolitusi täiskasvanute koolituse seaduse tähenduses⁸. Kool korraldab kursusi vastavalt kinnitatud kalenderplaanile. Kalendriaastas läbiviidavate kursuste valiku ja mahu kehtestab Kaitseliidu ülem kooli ettepanekul. Kool koostab ettepaneku struktuuriüksuste vajadusest ja kooli võimalustest lähtuvalt, kooskõlastades selle Kaitseliidu peastaabiga⁹.

Maakaitseringkond on kindlaksmääratud territoriaalse vastutuspiirkonnaga struktuuriüksus¹⁰, mis korraldab väljaõpet vastavalt Kaitseväge juhataja ja Kaitseliidu ülema ja/või maakaitseringkonna pealiku poolt kinnitatud plaanidele ja käskudele. Maakaitseringkond korraldab oma vastutusallas Kaitseväge üksuste (maakaitse) ettevalmistamist ja sõjaväelist väljaõpet (k.a ringkonnaülest), mille põhipingutus on staapide ja allüksuste mahukamate harjutuste ja õppuste korraldamine, k.a kompaniide kokkuharjutamine. Lisaks korraldavad maakaitseringkonnad Kaitseliidu-ülest väljaõpet (nt snaipriõpe, linnalahing jms).

Malev on kindlaksmääratud territoriaalse vastutuspiirkonnaga struktuuriüksus, mis korraldab sõjaväelist väljaõpet vastavalt maakaitseringkonna pealiku ja/või malevapealiku kinnitatud aastakäsule ja tööplaanile. Maleva ülesanne on Kaitseliidu liikmete ja allüksuste väljaõppe korraldamine, mille fookus on individuaaloskuste ja allüksuste (jagu, rühm, kompanii) väljaõppel¹¹.

Küberkaitseüksuse on eksterritoriaalne struktuuriüksus, mille väljaõppe korraldamine lähtub käesolevast eeskirjast ja pealiku kehtestatud 4 (nelja) aastase väljaõppeperioodi eesmärkidest ning iga-aastasest aastakäsust ja selle lisast, aastaplaanist (väljaõppetsükkel). Küberkaitseüksuse liikmed on reeglina oma valdkonna tippspetsialistid, kellele ei ole vajadust korraldada erialast individuaalväljaõpet. Tulenevalt sellest on küberkaitseüksuse fookus

⁷ Kaitseliidu ülema 01.11.2022 käskkiri K-0-13/22/31500U „Kaitseliidu peastaabi põhimääruse kehtestamine. Kaitseliidu 27.12.2021 käskkirja nr K-0.13/2126313U kehtetuks tunnistamine“;

⁸ Kaitseliidu ülema 13.04.2023 käskkiri nr K-0-13/23/11948U „Kooli põhimääruse ja õppekorralduse eeskirja kinnitamine. Käskkirja kehtetuks tunnistamine“;

⁹ Kaitseliidu kooli põhimäärus Peatükk 4. Õppetöö korraldamine. 4.4. Koolitustellimus.4.4. Kursustele esitamine ja vastuvõtmine;

¹⁰ Kaitseliidu dokumend § 19¹ ja 19²;

¹¹ Kaitseliidu dokumend § 20 ja § 21;

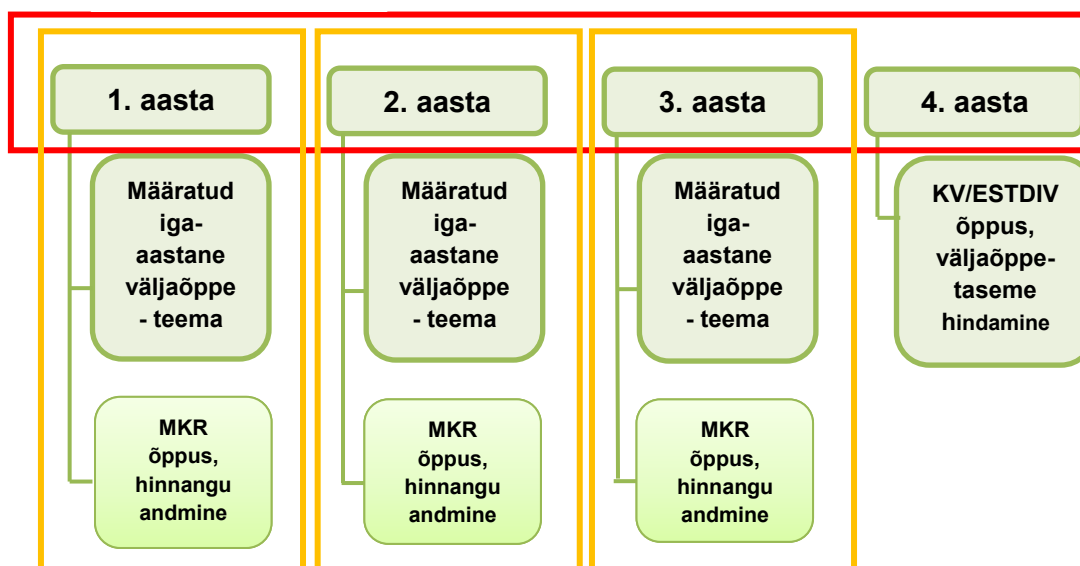
kollektiivsel väljaõppel, harjutades spetsialiste tegutsema ühtse meeskonnana. Kohandades käesolevat eeskirja ja arvestades küberkaitseüksuse erisust, lähtub üksuse väljaõppe korraldamine pealiku poolt kehtestatud nelja-aastasest väljaõppeperioodist. Aastakäsu ja selle lisa, aastaplaaniga täpsustatakse iga-aastased (väljaõppetsükkel) eesmärgid ning tegevused. Väljaõppeperiood lõpeb hinnangu andmisega üksusele.

Malevkond, üksikkompanii ja üksikrühm on territoriaalse või funktsionaalse vastutuspiirkonnaga maleva struktuuriüksused, kelle ülesanne on allüksuse liikmetele sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe korraldamine. Malevkonnad, üksikkompanii ja üksikrühm korraldavad oma liikmetele sõjaväelist väljaõpet vastavalt malevapealiku aastakäsule ja selle lisaks olevale aastaplaanile.

4.1.2. KAITSELIIDU MAAKAITSEÜKSUSTE ETTEVALMISTAMISE VÄLJAÕPPEPERIOOD JA VÄLJAÕPPETSÜKKEL

Väljaõppeperiood ja -tsüklid tulenevad Kaitseliidus ettevalmistatavate maakaitseüksuste (nt maakaitseringkond/pataljon) ettevalmistuse kavast, mis omakorda määrab ära väljaõppeperioodi ja -tsüklite lõpuks saavutatavad väljaõppetasemed. Väljaõppeperioodi kestus võib sõltuda üksuse/allüksuse väljaõppe eesmärgist ja saavutatavast väljaõppetasemest. Väljaõppeperiood lõpeb hindamisega ja väljaõppetsüklid lõppevad hinnangu andmisega. Juhul kui ei ole võimalik ühes väljaõppetsüklis õpetada välja terviküksust, siis tehakse seda mitmest väljaõppetsüklis koosneva pikema väljaõppeperioodi vältel (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri joonis 2). Väljaõppeperioodi kestus on üldjuhul neli aastat ning sõltub olemasolevatest ressurssidest nagu personal, struktuur, varustus, väljaõppehitis vms.

Väljaõppeperiood

Joonis 2. Maakaitseringkonna 4-aastane väljaõppeperiood (näidis)

Kaitseliidus kulub maakaitseüksuste ettevalmistamiseks kuni neli aastat. Väljaõppeperiood jaguneb iga-aastasteks väljaõppetsükliks, mis koosnevad väljaõppeteemadest ja õppustest. Reeglina korraldatakse väljaõppetase hindamine väljaõppeperioodi lõpus ja hinnangu andmine väljaõppetsükli lõppedes.

4.1.3. KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE INDIVIDUAALNE JA KOLLEKTIIVNE VÄLJAÕPE

Sõjaväeline väljaõpe Kaitseliidus jaguneb individuaalseks ja kollektiivseks väljaõppeks¹², mida korraldatakse kursustena ja mille korraldamise aluseks on kinnitatud õppekavad. Individuaalne ja kollektiivne väljaõpe (k.a õppus) kajastub struktuuriüksuse iga-aastases väljaõppetsükli. Üldjuhul määratakse kaitseliitlased allüksustesse sõjaajaametikohtadele enne individuaalset väljaõpet.

Väljaõpet alustatakse individuaalse väljaõppega, mis jaguneb baas- ja erialaväljaõppeks (kursusteks). Individuaalse väljaõppe käigus omandavad väljaõppes osalejad teadmised, oskused ja hoiakud, mida peab rakendama lähtuvalt nende ametikoha kirjeldustest. Väljaõppes osalejatele antakse hinnang väljaõppe eesmärgi ja lahingvalmiduse (väljaõppetase) saavutamise kohta. Baaskursuseks on kõikidele kaitseliitlastele sõdurioskuste kursus, mis on kohustuslik Kaitseliidu tegevliikmetele, kes hakkavad kuuluma sõjaaja koosseisus lahing- ja lahingtoetusüksustesse, ning kes ei ole läbinud ajateenistust.

¹² Kaitseväge juhataja 15.02.2022 käskkiri nr 257 „Sõjaväelise väljaõppe eeskirja kinnitamine. Käskkirja kehtetuks tunnistamine“.

Baaskursuse läbinu on võimeline tegutsema lahinguväljal üksi ja lahingupaari koosseisus ning jätkama allüksuse tasemekursusel. Baaskursus kestab üldjuhul kuni üks aasta. Baaskursusele järgneb väljaõpe erialakursustel, kuhu kaitseliitlased määratakse vastavalt sõjaaja ametikohale (nt kuulipildur jt) ja need, kes ei ole läbinud ajateenistust vajalikul erialal. Erialakursused kestavad kuni pool aastat.

Osalemine individuaalsel väljaõppel võtab kaitseliitlastel aega kuni kaks aastat (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri joonis 3. Individuaalne väljaõpe) ja see sõltub malevate väljaõppe korraldusest (väljaõppetsükkel), mida ja kui palju planeeritakse korraldada iga-aastaselt maleva väljaõppes.

Individuaalsele väljaõppele järgneb kollektiivne väljaõpe, mis jaguneb allüksuste väljaõppeks - kursusteks (nt jagu, rühm, kompanii, staap ja pataljon) ja koostööharjutusteks. Kollektiivse väljaõppe käigus omandatakse esmalt allüksusesisene ja seejärel (all)üksuste vaheline koostööoskus. Allüksuse kursus kestab ajaliselt kolm kuni neli aastat (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri joonis 3. Kollektiivne väljaõpe). Kollektiivne väljaõpe lõpeb vastava taseme õppusega, mille lõpus antakse hinnang väljaõppes osalenud üksusele väljaõppe eesmärgi ja -taseme saavutamise kohta. Oluliste väljaõppe eesmärkide saavutamata jäämisel tuleb puudujäägid kõrvaldada enne järgmise taseme väljaõppe alustamist või edasise teenistuse käigus. Kollektiivse väljaõppe õppusi korraldatakse vastavalt Kaitseväe dokumendile „Õppuste korraldamise eeskiri“¹³.

4.1.4. KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE VÄLJAÕPPEPROTSESS

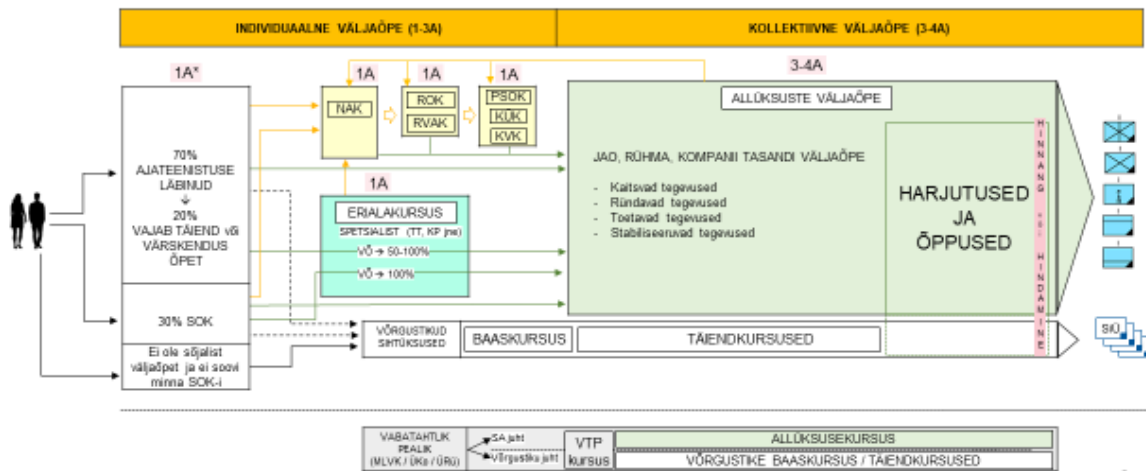
Vastavalt Kaitseväe "Sõjaväelise väljaõppe eeskirjale" on väljaõppeprotsess SAT-mudelil põhinev väljaõppetegevuste kogum, mille eesmärk on ette valmistada isikuid, staape ja üksusi neile määratud ülesannete täitmiseks. Väljaõppeprotsessi osapoolteks on väljaõppejuht (struktuuriüksuse juht), väljaõppe korraldaja, väljaõppes osaleja (õppur) ja väljaõppe toetaja¹⁴. Peamine ja oluline vastutus väljaõppe korraldamisel on väljaõppejuhil ja väljaõppe korraldajal. Kõikide tasandite juhid, kes osalevad väljaõppeprotsessis, vastutavad isiklikult oma alluvate väljaõppe planeerimise, läbiviimise, hindamise/kontrolli ja aruandluse eest.

¹³ Kaitseväe juhataja 14.04.2022 käskkiri nr 650 „Õppuste korraldamise eeskiri“.

¹⁴ Kaitseväe juhataja 15.02.2022 käskkiri nr 257 „Sõjaväelise väljaõppe eeskirja kinnitamine. Käskkirja kehtetuks tunnistamine“.

KAITSELIIDU VÄLJAÕPPEPROTSESS

* - ajateenistuse läbinutel on VÕ aeg lühem

Joonis 3. Kaitseliidu väljaõppeprotsessi mudel

Väljaõppeprotsessi osad on väljaõppesündmused, mis Kaitseväe "Sõjalise väljaõppe eeskirja" mõistes on selge ja spetsiifilise väljaõppe-eesmärgiga ettevõtmised (nt spordiüritus, seminar, teabepäev, kursus, harjutus, õppus, lahinglaskeharjutus, õppekogunemine jne).

Igal väljaõppesündmusel peab olema korraldava struktuuriüksuse ülema käskkiri (käsk). Väljaõppesündmuse käsk koostatakse ja vormistatakse väljaõppesündmuse iseloomust lähtuvalt. Käsud peavad olema kinnitatud ja kättesaadavad osalevale isikkoosseisule (vabatahtlikele) hiljemalt üks nädal enne väljaõppesündmust. Käsu ainus osa, mis koostatakse alles väljaõppesündmuse päeval, on väljaõppe osaleva isikkoosseisu täpne nimekiri.

4.1.5. KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KONTROLL JA HINDAMINE

Väljaõppeprotsessi lahutamatud osad on väljaõppe kontroll ja hinnangu andmine, mille eesmärk on saada ülevaade väljaõppest. Väljaõppe kontroll on tegevus, mille käigus kogutakse andmed sõltuvalt püstitatud väljaõppe-eesmärgist. Hinnangu andmisel väljaõppele võrreldakse kontrolli käigus saadud andmeid väljaõppedokumentides kehtestatud normide või plaanituga. Hinnang on hindav arvamus ehk tähelepanekutel või hindamisel põhinev otsustus kellegi või millegi kohta. See on ühtmoodi vajalik nii korraldajatele kui ka väljaõppes osalejatele, sest annab tagasisidet nii väljaõppe korralduse, tulemuste, protsessi, süsteemi kui eesmärkide kohta.

4.1.5.1 Sõjaväelise väljaõppe kontroll

Väljaõppe kontrolli eesmärk on teha väljaõppe korraldamise järelevalvet Kaitsealiidu struktuuriüksustes, tuvastada väljaõppele määratud eesmärkide saavutamise ja väljaõppe eesmärkide vastavus sõjalistele ülesannetele ning hoida väljaõppe korraldamisega kursis eri tasandi väljaõppejuhte.

Väljaõppe kontrolli raames antakse väljaõppes osalejatele (k.a üksused) hinnang väljaõppe eesmärgi ja väljaõppetaseme saavutamise kohta. Ideaalis peavad enne järgmisele (keerulisemale) tasemele liikumist olema eelneva (lihtsama) taseme väljaõppe eesmärgid saavutatud. Väljaõppe eesmärkide saavutamata jäämisel peab väljaõppejuht hindama väljaõppelünga mõju edasisele väljaõppele. Oluliste puuduste korral peab väljaõpet ja hindamist kordama enne kui järgmisele tasandile liigutakse. Vähemtähtsate puuduste korral võidakse väljaõppega edasi minna ja puudused kõrvaldada muu väljaõppe käigus.

4.1.5.2 Sõjaväelise väljaõppe kontrolli vastutus

Sõjaväelist väljaõppe kontrolli viiakse läbi vastavalt Kaitseväe sõjaväelise väljaõppe eeskirjale ja Kaitsealiidu väljaõppe eeskirjale ning muudele sõjaväelist väljaõpet reguleerivatele dokumentidele. Peamine ja oluline vastutus väljaõppe korraldamisel ning kontrollimisel on väljaõppejuhil ja väljaõppe korraldajal.

Kaitsealiidus läbiviidava sõjaväelise väljaõppe korraldamise ja selle kontrolli eest vastutab peastaabi väljaõppeosakond. Maakaitseringkondade/malevate ülesanne on regulaarselt teha väljaõppe kontrolli oma üksustes/allüksustes vastavalt Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskirjale ja Kaitsealiidu väljaõppe eeskirjale ning muudele sõjaväelist väljaõpet reguleerivatele dokumentidele.

Kaitsealiidus läbiviidava erialase väljaõppe korraldamise ja selle väljaõppe kontrolli eest vastutavad Kaitsealiidu peastaabi osakonnad ning Kaitsealiidu struktuuriüksused.

4.1.5.3 Sõjaväelise väljaõppe kontrolli korraldus

Sõjaväelist väljaõppe kontroll viiakse üldjuhul läbi kahes osas. Nendeks on eelnev väljaõppe dokumentide kontroll ja sellele järgnev õppetundide/harjutuste kontroll maastikul. Dokumentide kontrolli eesmärk on tutvuda väljaõppesündmuste dokumentidega ja tuvastada nende vastavus kehtivatele väljaõppe regulatsioonidele.

Sõjaväelise väljaõppe õppetundide/harjutuste kontrolli eesmärk on kontrollida allüksuse/üksuse väljaõppe korraldust, läbiviijate pädevust ja tuvastada kitsaskohad allüksuste/üksuste väljaõppes. See toimub õppetundide/harjutuste ajal. Kontrollitakse väljaõppe ettevalmistatust, läbiviimise vastavust õppekavale ja Kaitseväe ohutuseeskirjade

(OE) nõuetele, logistilist toetust, väljaõppekäsust tulenevate väljaõppe-eesmärkide täitmist ja instruktorite/koolitajate tegevust.

Sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed täidetakse jooksvalt. Esmane tagasiside antakse peale väljaõppesündmuse toimumist. Kontroll-lehtede hinnangud on aluseks sõjaväelise väljaõppe ülesannete täitmise kokkuvõtetele. Hindamistulemuste põhjal antakse tagasiside väljaõppes osalenutele (koos kommentaaride ja juhistega) ning struktuuriüksuse juhile koos järelduste ja ettepanekutega.

4.1.5.4 Sõjaväelise väljaõppe kontroll kontroll-lehtede täitmine ja hoiustamine.

Sõjaväelise väljaõppe kontrollil kasutatakse kontroll-lehti, mis jagunevad järgmiselt:

- 1) Õppetundide/harjutuste korralduse kontroll-leht (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri lisa 3. Alalisa 3.1). Täidetud kontroll-leht annab ülevaate väljaõppeürituse seotusest üksuse/allüksuse ettevalmistusega ja väljaõppetsükliga, väljaõppeürituse eesmärgist ja korraldusest ning aitab tuvastada kitsaskohad allüksuste/üksuste väljaõppes.
- 2) Instruktori hindamise leht (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri lisa 3. Alalisa 3.2)
Täidetud kontroll-lehe abil annab kontrollija tagasiside/hinnangu instruktori/koolitaja eneseanalüüsile ja pädevusele väljaõpet (õppetund, harjutus jms) korraldada.
- 3) Laskeharjutuse kontroll-leht (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri lisa 3. Alalisa 3.3).
Täidetud kontroll-leht annab ülevaate relva- ja laskeväljaõppe korraldusest ning hindab laskeharjutuse läbiviija pädevust.
- 4) Struktuuriüksuste sõjaväelise väljaõppega tegelevatel juhtidel on õigus lisaks käesolevas eeskirjas kinnitatud kontroll-lehtedele koostada vastavalt vajadusele ka muid kontroll-lehti. Struktuuriüksustes koostatud kontroll-lehed peavad sisaldama käesoleva juhisega kinnitatud kontroll-lehtede põhimõtteid ja sisupunkte.

4.1.5.5 Sõjaväelise väljaõppe hindamine

Hindamine on väljaõppeprotsessi osa, mille lõpus antakse määratud kriteeriumide alusel hinnang väljaõppeprotsessis osalejale ja/või üksusele. Hindamine on struktureeritud protsess, mille käigus kontrollitakse üksuse/staabi võimete ja tegevuste vastavust ettenähtud standarditele ja kriteeriumitele. Hindamine peab lähtuma väljaõppe alaeesmärkide standarditest (METL).

Väljaõppetase on kursuse (nt jao-, rühma, kompanii jne) lõpus antud hinnang allüksuse/üksuse lahingülesande täitmisele. Hinnatavad lahingülesanded kehtestab struktuuriüksuse ülem, kes korraldab ka üksuse hindamise. Hinnatavad lahingülesanded kehtestab struktuuriüksuse ülem üksuse võimekirjelduse alusel.

Hindamise juures on võetud lähteandmeteks NATO CREVAL hindamise metoodika.

Hindamine korraldatakse eelkõige sõjaaja üksustele, kui terviku lahingvalmiduse hindamiseks. Üksus peab näitama võimet toime tulla oma põhiülesannete täitmisega. Hindamine keskendub üksuste tegutsemise põhimõtetele, dokumentatsioonile ja varustatusele, mitte taktikalise-teenilistele detailidele.

Periodiline hindamine läbiviimine annab ülevaate üksuse väljaõppe hetkeseisust ja võimaldab jälgida üksuste lahinguvalmiduse arengut. Ideaalis peaks üksuse lahinguvalmidust uuesti hindama igal neljandal aastal, mis on sünkroonis maakaitseringkondade väljaõppeperioodiga. Hindamistulemused annavad meile võimaluse teha järeltõrje üksuste lahinguvõimete arendamiseks.

Hindamise lõpptulemiks on hinnang, milliseid lahingülesandeid on üksus võimeline täitma ja missuguseid mitte. Need lahingülesanded, mis vajavad lisaväljaõpet, tuleb planeerida ja läbi viia järgmises väljaõppetsükliks.

Allüksuse hindamisleht (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri lisa 4). Täidetud hindamisleht annab ülevaate allüksuse võimekusest täita määratud ülesannet. Hindamislehe täidab hindamise läbiviija ja esitab selle väljaõppejuhile. Hindamislehed säilitatakse väljaõpet korraldava struktuuriüksuse staabis.

Sõjaväelise väljaõppega tegelevatel struktuuriüksuste juhtidel on õigus lisaks käesolevas eeskirjas kinnitatud hindamislehele koostada vajadusepõhiseid hindamislehti. Struktuuriüksustes koostatud hindamislehed peavad sisaldama käesoleva juhisega kinnitatud põhimõtteid ja sisupunkte.

4.1.6 KAITSELIIDU SÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE PLANEERIMINE, ARUANDLUS JA KOKKUVÕTTED

Kaitseliidus toimub sõjaväelise väljaõppe ja muude ürituste planeerimine, täpsustamine ja aruanne veebiprogrammis VÕPIS. Programmi eesmärk on koondada teave Kaitseliidus toimuvast väljaõppest, koolitusest ja muudest sündmustest nii nende planeerimise, läbiviimise kui ka analüüsimise etapis. VÕPISe täitmise järgimine on kohustuslik kõigile Kaitseliidu struktuuriüksustele lähtuvalt VÕPISe juhiseist. Täitmise korraldamise eest vastutavad struktuuriüksuste juhid.

4.1.6.1 VÕPISi täidab väljaõppe korraldaja ning struktuuriüksuse juht (väljaõppejuht)

kontrollib, et oleks järgitud alljärgnevat tähtaegu:

- 1) järgneva kalendriaasta väljaõppesündmused peavad olema sisse kantud hiljemalt eelneva kalendriaasta 01. detsembriks;

- 2) järgneva kuu väljaõppesündmuste täpsustatakse eelneva kuu 15. kuupäevaks;
- 3) järgneva nädala väljaõppesündmuste info (toimumised, edasilükkamised, ära jätmised vms) täpsustatakse hiljemalt eelneva nädala neljapäevaks;
- 4) väljaõppesündmuste k.a õppuste kokkuvõtted koostab VÕPISe keskkonnas väljaõppe korraldaja hiljemalt 21 päeva pärast väljaõppesündmust.

4.1.6.2 Väljaõppesündmuste aruandlus on perioodiline väljaõppesündmuste koond, mis koostatakse Kaitseliidu struktuuriüksuse juhi (väljaõppejuhi) suunistel, võttes aluseks VÕPISs koostatud väljaõppesündmuste kokkuvõtteid.

4.2. KAITSELIIDU SIHTÜKSUSTE JA VÕRGUSTIKE VÄLJAÕPPE KORRALDUS

Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe korraldamine lähtub käesolevast eeskirjast ning sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe korralduslikest dokumentidest, milleks on väljaõppeprotsessi kirjeldus ning ametikoha kirjeldus(ed) ja õppekava(d). Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe korraldamise eest vastutavad Kaitseliidu ülema käskkirjaga¹⁵ määratud arendusliinide juhid (nt Kaitseliidu peastaabi osakonnad, Naiskodukaitse jt). Maakaitseringkonnad korraldavad oma vastutusalas Kaitseliidu sihtüksuste ettevalmistamist¹⁶. Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe korraldamisel lähtutakse sõjaväelise väljaõppe korraldamise põhimõtetest ja alustest.

4.2.1. KAITSELIIDU SIHTÜKSUSTE JA VÕRGUSTIKE VÄLJAÕPPEPERIOOD JA VÄLJAÕPPETSÜKKEL

Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike ettevalmistuse väljaõppeperiood tuleneb nende ettevalmistuse kavadest. Väljaõppeperioodi pikkuse ja selle jooksul saavutatavad väljaõppeeesmärgid ning väljaõppe-/pädevustasemed määrab sihtüksuste ja võrgustike ettevalmistuse eest vastutav struktuuriüksuse juht – väljaõppejuht. Väljaõppeperiood jaguneb iga-aastasteks väljaõppetsükliteks, mis koosnevad väljaõppeteemadest. Iga-aastase väljaõppetsükli ja väljaõppeteemade läbimine kajastub väljaõpet korraldava struktuuriüksuse aastakäsus ja selle lisas aasta tööplaanis (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri lisa 2).

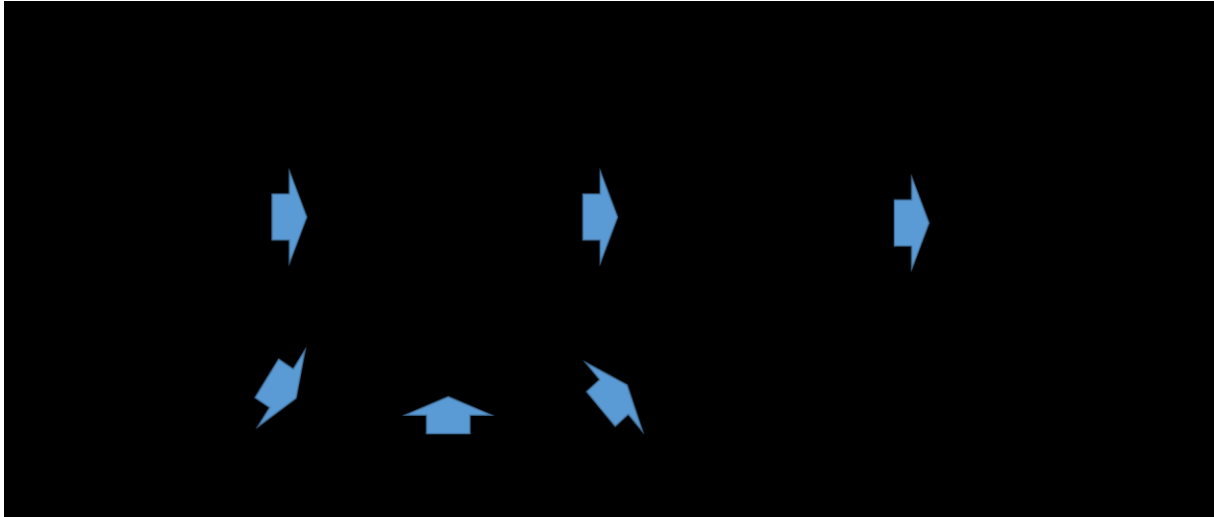
4.2.2. KAITSELIIDU SIHTÜKSUSTE JA VÕRGUSTIKE VÄLJAÕPPEPROTSESS

Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe korraldamise eest vastutavad nende juhid, kes koostavad oma sihtüksuse või võrgustiku väljaõppe korralduse juhise koos

¹⁵ Kaitseliidu ülema 24.09.2021 käskkiri nr K-0-13/21/18687U "Kaitseliidus toetusvõrgustike, sihtüksuste ja KL struktuuriüksuse eriala- või valdkonna allüksuste arendamise käivitamine ja arengu tagamise eest vastutavate ameti- ja töökohtade määramine";

¹⁶ Maakaitseringkondade põhimäärused.

väljaõppeprotsessi kirjeldusega, mis sisaldab väljaõppe korraldamise aluseid, põhimõtteid, juhtimist, vastutust, individuaalset ja/või kollektiivset väljaõpet, mõisteid, korraldamise aega jms. Väljaõppe korralduse juhised ja väljaõppeprotsessi kirjeldused järgivad sõjaväelise väljaõppe korraldamise põhimõtteid ning elemente.

Joonis 4. Kaitseliidu vägivallatu võitluse võrgustiku väljaõppeprotsessi mudel (näide)

Sihtüksuste ja võrgustike väljaõppeprotsessi osad on väljaõppesündmused, mis Kaitseväe „Sõjalise väljaõppe eeskirja“ mõistes on selge ja spetsiifilise väljaõppe eesmärgiga tegevus (nt spordiüritus, seminar, teabepäev, kursus, harjutus, õppus, lahinglaskeharjutus, õppekogunemine jne).

Sihtüksuste ja võrgustike igal väljaõppesündmusel peab olema korraldava struktuuriüksuse ülema käskkiri (käsk). Väljaõppesündmuse käsk koostatakse ja vormistatakse väljaõppesündmuse iseloomust lähtuvalt. Käsud peavad olema kinnitatud ja kätte saadav osalevale isikkoosseisule (vabatahtlikele) hiljemalt üks nädal enne väljaõppesündmust. Käsu ainus osa, mis koostatakse alles väljaõppesündmuse päeval, on väljaõppes osaleva isikkoosseisu täpne nimekiri.

Sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe dokumendid ning nende koostamise/esitamise tähtajad väljaõppesündmuste korraldajatele (isikud) ja struktuuriüksustele on samad, mis Kaitseliidu sõjaväelise väljaõppe korraldusele (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri lisa 5).

Sihtüksuste ja võrgustike väljaõppeprotsessi lahutamatud osad on väljaõppe kontroll ja väljaõppele hinnangu andmine. Kaitseliidu sihtüksuste ja võrgustike väljaõppe kontroll ja hinnangu andmine toimub vastavalt nende struktuuriüksuste ja valdkondade väljaõppe korraldustele ning väljaõppeprotsessi kirjeldustele.

Sihtüksuste ja võrgustike väljaõppesündmuste kokkuvõtted esitatakse veebikeskkonnas VÕPIS vastavalt nende struktuuriüksuste ja valdkondade väljaõppe korraldustele ning väljaõppeprotsessi kirjeldustele, samadel alustel ja tähtaegadel nagu sõjaväelisel väljaõppel.

4.3. KAITSELIIDU MITTESÕJAVÄELISE VÄLJAÕPPE KORRALDUS

Kaitseliidu mittesõjaväeline väljaõpe tuleneb Kaitseliidule seadusega (muu väljaõpe) ja teiste õigusaktidega püstitatud ülesannetest. Mittesõjaväelise väljaõppe korraldamisel kasutatakse Kaitsväe ja Kaitseliidu sõjaväelise väljaõppe korraldamise põhimõtteid ja elemente, mille kasutamise otsustab mittesõjaväelist väljaõpet korraldav struktuuriüksuse juht, kes käesoleva eeskirja mõistes on oma struktuuriüksuse väljaõppejuht.

Kaitseliidu mittesõjaväelise väljaõppe korraldamise põhimõtetest lähtub Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütarde ning Kaitseliidu valveteenistuse väljaõpe, Kaitseliidu kooli õppekorraldus, valikaine „Riigikaitseõpetus“ välilaagrite ja Kaitseliidu spordisündmuste korraldamine. Erisused võrreldes sõjaväelise väljaõppega on kirjeldatud eelpool loetletud struktuuriüksuste väljaõppe korralduslikes dokumentides.

Naiskodukaitse väljaõppe korraldamine lähtub käesolevast eeskirjast ja nende väljaõppe korralduslikust dokumendist „Naiskodukaitse väljaõppe üldpõhimõtted ja tegevusvaldkondade kirjeldused“. Dokument sätestab Naiskodukaitse väljaõppe üldpõhimõtted ja erialade kirjeldused. Sarnaselt Kaitseliidu sõjaväelise väljaõppega annab see erialade kaudu väljundeid nii struktuuriüksusele püstitatud ülesannete kui ka eesmärkide täitmiseks. Naiskodukaitse on oluline roll just Kaitseliidu mittesõjaväelise väljaõppe korraldamisel.

Noorte Kotkaste ja Kodutütarde väljaõppe korraldamine lähtub käesolevast eeskirjast ja nende korralduslikust väljaõppe dokumendist „Kodutütarde ja Noorte Kotkaste väljaõppe juhend“. Juhend reguleerib Kodutütarde ja Noorte Kotkaste struktuuriüksuste väljaõpet, milles on arvestatud nii riigikaitseliste kui ka riikliku noorte poliitika eesmärkidega. Väljaõppe sisulise poole kujundamisel lähtutakse ülesannetest, mis on seatud Kodutütarde ja Noorte Kotkaste arengukavas. Väljaõppe korralduslikku poolt määravad nende struktuuriüksuste põhikirjad ja kodukorrad.

Noorliikmete kaasamine väljaõppesse. Noorliikmetel (noorliikmed on KT, NK, KL maleva, NKK ja Küberkaitse üksustes) on suurenenud huvi osaleda süvendatud riigikaitse oskuste õppes, mis toetab ka nende sujuvat üleminekut Kaitseliidu tegev- või toetajaliikmeks täisealiseks saamisel.

Kaitseliidu noorliikmete kaasamine Kaitseliidu sõjaväelise ja/või mittesõjaväelise väljaõppe väljaõppeprotsessi on oluline samm tutvustamiseks noorliikmetele riigikaitseesse kaasumise

võimalusi läbi Kaitseliidu struktuuriüksuste tegevuste. Väljaõppes ühisosa otsimine ja kokkuleppimine eeldab mitmepoolset koostööd.

Tegevuste planeerimisel ja korraldamisel on vajalik läbi mõelda järgmise etapid:

- 1) tegevuste planeerimisse on vajalik kaasata vastutatavad osapooled,
- 2) välistada noortele sobimatud tegevused riskianalüüsi teostamise kaudu nagu lõhkematerjalide kasutamine, raske- ja sõjarelvade kasutamine ning äärmuslikud ilmastikutingimused,
- 3) noorliikmete osalemine väljaõppeprotsessis nõuab alati vanema või eestkostja kirjalikku nõusolekut,
- 4) vastutavad isikud struktuuriüksuste poolt konkreetsetel sündmusel peavad olema määratud ning noorte grupile peab olema määratud juhendaja,
- 5) tegevustes osalust publitseeritakse sotsiaalmeediakanalites ning muudes avalikes allikates kokkulepitud reeglite alusel,
- 6) relvaõppes ja laskeharjutustel¹⁷ osalemiseks peab noorliige olema vähemalt 12-aastane ning tal peab olema vanema või eestkostja kirjalik nõusolek.

Kaitseliidu valveteenistuse¹⁸ (edaspidi valveteenistus) väljaõppe korraldamine lähtub käesolevast eeskirjast ja valveteenistuse väljaõppe korralduslikust dokumendist „Kaitseliidu valveteenistuse väljaõppe korraldamise juhend¹⁹“ ning õppekavadest. Valveteenistuse väljaõpet korraldatakse Kaitseliidu valveüksuslase ettevalmistamiseks tasemel, mis võimaldaks Kaitseliidu valveteenistusel tagada valve riigikaitseobjektidel, aga ka teiste riiklike institutsioonide poolt Kaitseliidu valve alla antud objektidel, nii rahu- kui ka sõjaajal. Kaitseliidus korraldatakse valveteenistuse väljaõpet Kaitseliidu valveteenistuse staabi poolt ning maakaitseringkondade valvekompaniides ja -rühmades.

Kaitseliidus spordi ja keha kultuuri arendamine ning oma liikmeskonna kaasamine sellesse on kirjeldatud dokumendis „Kaitseliidu spordikontseptsioon“. Dokument reguleerib Kaitseliidus liikumisharrastus- ja sporditegevust.

Mittesõjaväeline väljaõpe on ka üldhariduskoolides läbiviidav valikõppeaine „Riigikaitseõpetus“, mille välilaagreid korraldab Kaitseliit. Välilaagreid korraldatakse gümnaasiumi riikliku õppekava²⁰, kaitseministri kinnitatud „Valikõppeaine „Riigikaitseõpetus“

¹⁷ Kaitseliidu ülema 22.06.2020 käskkiri nr K-0.2-2.1/20/13449U „Relvaõppe ja laskeharjutuste korraldamine Kaitseliidu noorliikmetele“;

¹⁸ [Kaitseliidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus](#);

¹⁹ Kaitseliidu ülema 25.10.2023.a käskkiri nr K-0-13/23/29343V „Kaitseliidu valveteenistuse väljaõppe korraldamise juhend“;

²⁰ Vabariigi Valitsuse 6.01.2011. a määrus nr 2 „Gümnaasiumi riiklik õppekava“ Lisa 12 (VV 23;03.2023 määrus nr18).

välilaagri korraldamise kord“²¹ ja Kaitseliidu ülema kinnitatud „Valikõppeaine „Riigikaitse“ välilaagrite korraldamine Kaitseliidus”²² alusel. Keskelt koordineerib välilaagrite korraldamist Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakond, kes koostab selleks tegevuste ja tähtaegade loetelu. Maakaitseringkonnad/malevad korraldavad välilaagreid vastavalt Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakonna koostatud iga-aastasele Kaitseliidu välilaagrite koondile (Kaitseliidu läbiviidavate välilaagrite kava). Välilaagrite korraldamisel lähtutakse üldjuhul sõjaväelise väljaõppe korraldamise põhimõtetest ja dokumentidest.

Kaitseliidu liikmete osalemine koostööpartnerite väljaõppes toimub koostöölepingute alusel, kus määratletakse väljaõppe vajadus ja eesmärgid ning tuuakse välja, kes vastutab väljaõppe korraldamise eest. Üldjuhul on selleks Kaitseliidu koostöölepingus välja toodud koostööpartner (nt PPA, PA jt). Kaitseliidus keskelt koordineerib koostööpartnerite väljaõpet Kaitseliidu peastaabi operatiivosakond. Maakaitseringkonna/maleva tasandil korraldatud Kaitseliidu koostööpartnerite väljaõpe kajastub Kaitseliidu struktuuriüksuste aastakäsus ja -plaanis või/ja nende osakäskudes. Koostööpartnerite väljaõppes osalemise registreerimine, planeerimine ja aruandlus toimub VÖPISes.

5. PEATÜKK. KAITSELIIDU ÕPPEVARA JA ÕPPEKAVADE HALDAMINE

Õppevara ja -kavade haldamine on Kaitseliidus korraldatud vastavalt käesolevale peatükile ja dokumendile „Väljaõppe õppevara koostamise ja haldamise põhimõtted Kaitseliidus.“ Kaitseliidus koostatakse õppekavad vastavalt Kaitseväge sõjaväelise väljaõppe eeskirjale, kus kirjeldatakse õppekavade koostamist sh õppekava formaati. Kaitseliidu koolil on õigus koostada oma õppekavasid vastavalt tsiviilhariduses kasutatavatele õppekavade formaatidele.

Kaitseliidu õppekavade väljatöötamiseks püstitab ülesanded, kooskõlastab ning nende üle peab arvestust Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakond. Õppekavade arvestus toimub ühtses õppekavade registris, mis asub Kaitseliidu siseveebis Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakonna koostöökeskkonnas. Õppekavade koostamist juhendab meetoodiliselt Kaitseliidu kool.

Kaitseliidu õppekavad koos ainekavadega kinnitab ja kehtestab Kaitseliidu ülem. Õppekavade ainekavade muutmine/kaasajastamine tuleb kooskõlastada Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakonnaga. Taseme-, meditsiini- ja laskeõppe õppekavad tuleb kooskõlastada Kaitseväge sõjaväelise väljaõppe eeskirjas määratud struktuuriüksusega.

²¹ Kaitseministri 28.08.2023 käskkiri nr 123 „Kaitseministri 10.09.2021 käskkirja nr 216 „Valikõppeaine „Riigikaitse“ välilaagri korraldamise kord“ muutmine;

²² Kaitseliidu ülema 10.01.2022.a käskkiri nr 819V „Valikõppeaine „Riigikaitse“ välilaagrite korraldamine Kaitseliidus“.

Õppekava koostamist ja haldamist, sh õppekavade kasutamise jooksvat ja eesmärgikontrolli, korraldab vastavalt valdkonnale nimetatud vastutaja (vt Kaitseliidu väljaõppe eeskiri tabel 1). Õppekavade koostamise ja revalveerimise eest vastutavad määratud valdkonna juhid, kaasates sinna teiste valdkondade spetsialiste vastavalt õppekava spetsiifikale.

Tabel 1. Õppekavade valdkondade vastutajad Kaitseliidus.

Valdkond	Vastutaja
Jalaväeallüksuste õpe ²³	G7
Erialaallüksuste õpe ²⁴	G2, G3, G4, G6, NKK, KKÜ
Individuaalne sõjaväeline väljaõpe k.a eriala ²⁵	G2, G3, G4, G6, G7, NKK, KKÜ
KL vabatahtlike juhtide ja instruktorite õpe ning täienduskoolitus	Kaitseliidu kool
KL sihtüksused ja võrgustikud ²⁶	Määratud KLPS osakonnad ja struktuuriüksuste juhid
Naiste- ja noorteorganisatsioonide ning valvurite väljaõpe	NKK, NK ja KT ja KLPS Valveteenistuse osakond

Kaitseliidu vastavasisuliste sõjaväelise väljaõppe õppekavade puudumisel kasutatakse Kaitseväe õppekavasid. Kaitseliidu sõjaväelises väljaõppes rakendatavate Kaitseväe õppekavade juurde koostatakse vajadusel kirjalik rakendusjuhise (seletuskiri), mille koostamist juhib vastava valdkonna vastutaja/haldaja. Rakendusjuhise eesmärk on välja tuua Kaitseväe õppekava sisu ühisosa ja erisused Kaitseliiduga (õppe maht, sisu, teemad, rakendamise moodused, väljaõppe tingimused ja õppevara ja rakendamise ulatus) ning sõnastada, kuidas rakendatakse ühisosa väljaõpe Kaitseliidus.

Õppekavade ümberhindamist viiakse läbi vajadusel või mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul. Õppekavade ajakohasuse kohta antakse tagasisidet iga väljaõppetsükli/-aasta hindamisetapis.

²³ Selle valdkonna sees on staapide, jalaväe-, luure-, tankitõrjeallüksused.

²⁴ Selle valdkonna sees on kaudtulereelvade, pioneeri-, tagala-, side- jmt k.a VGr (EOVJ,G3) ning NKK ja KKÜ.

²⁵ Selle valdkonna sees on ka sõjaväelist väljaõpet toetavad tegevused: langevarjuhüpped, üleelamine jmt.

²⁶ Kaitseliidu ülema 24.09.2021 käskkiri nr K-O-13/21/18687U " Kaitseliidus toetusvõrgustike, sihtüksuste ja KL struktuuriüksuse eriala- või valdkonna allüksuste arendamise käivitamine ja arengu tagamise eest vastutavate ameti- ja töökohtade määramine".

6. PEATÜKK. KAITSELIIDU ÕPIKOGEMUSTE PROTSESS

Kaitseliidu sõjaväelise väljaõppe õpikogemuste protsess on korraldatud vastavalt dokumendile „Kaitseväge õpikogemuste eeskiri (2020)”²⁷. Õpikogemuste protsessi järgivad ka mittesõjaväelise väljaõppe korraldajad (sh sihtüksused ja võrgustikud).

Õpikogemuste protsessi maakaitseringkonnas, malevas, Kaitseliidu koolis, küberkaitseüksuses, Naiskodukaitses, Kaitseliidu peastaabi osakonnas (nt valveteenistuse osakond) ning Kaitseliidu sihtüksustes ja võrgustikes korraldab selle struktuuriüksuse õpikogemuste kontaktisik (nt malevas väljaõppeülem või tema ülesandeid täitev isik). Õpikogemuste kontaktisik määrata struktuuriüksuse ülema käskkirjaga. Kaitseliidu-üleselt vastutab õpikogemuste protsessi eest Kaitseliidu peastaabi väljaõppeosakond.

Õpituvastuste tähelepanekud (Observations) esitada Kaitseväge elektroonilises koostöökeskkonnas hiljemalt 21 päeva (Sharepoint)²⁸ pärast väljaõppesündmust.

Kokkuvõtted, mis sisaldavad salastatud teavet, esitada salastatud teabe töötlemissüsteemis (STTS).

²⁷ Kaitseväge juhataja 06.04.2020 käskkiri nr 102 „Õpikogemuse eeskirja kinnitamine.“

²⁸ <https://kvps.mil.intra/collaboration/J7/opikogemused/Lists/pituvastused/NewForm.aspx>

Lisa 1. Kaitseliidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe mõisted

1. Akadeemiline tund on 45-minutiline õppetööks ettenähtud ajavahemik.
2. Ametikoha kirjeldus on dokument, mis kirjeldab ametikoha rolli Kaitseliidu sõjalise ja mittesõjalise osade üksuses/allüksuses.
3. Harjutus on õppemeetod, mille abil omandatakse kindlad oskused ja vilumused. Harjutused jagunevad õpetavateks ja kinnistavateks. Õpetavate harjutuste käigus omandavad osalejad oskuse sooritada tegevus kindlaksmääratud viisil. Kinnistavate harjutuste käigus saavutavad osalejad vilumuse rakendades omandatud oskusi erinevates tingimustes ja koos teiste tegevustega. Harjutus peatatakse vajadusel tekkinud vigade parandamiseks.
4. Väljaõppe kontroll on väljaõppeprotsessi osa, mille eesmärk on teha väljaõppe korraldamise järelevalvet Kaitseliidu struktuuriüksustes, tuvastada määratud väljaõppe eesmärkide saavutamine ja väljaõppe eesmärkide vastavus sõjalistele ülesannetele ning hoida väljaõppe korraldamisega kursis eri tasandi väljaõppe juhte.
5. Hindamine on väljaõppeprotsessi osa, mille käigus antakse määratud kriteeriumide alusel hinnang väljaõppeprotsessis osalejale või üksuse väljaõppetasemele.
6. Pädevustase on sihtgrupi teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum väljaõppe lõppedes.
7. Reservaeg on väljaõppesse planeeritud või tegevuse ennustatust kiiremal läbiviimisel tekkiv varuaeg täiendavate õppe-eesmärkide saavutamiseks, varustuse hooldamiseks, haldustoiminguteks ja vajadusel puhkamiseks. Soovitav on arvestada reservajaks 10% väljaõppeaja kogumahust.
8. Teema on ühte valdkonda või tegevust kokkuvõttev nimetus (näiteks relva töökorda seadmine).
 - 8.1. Alateema ehk tund on teema alajaotus (näiteks relva lahti võtmise ja kokkupaneku tund).
8. Teenistuspraktika on väljaõppe käigus omandatud teadmiste, oskuste ja hoiakute rakendamine töökeskkonnas.
9. Väljaõppeprotsessi osalised on:
 - 9.1. väljaõppejuhid, kelleks on struktuuriüksuste juhid (nt Kaitseliidu ülem, peastaabi ülem, maakaitseringkonna/maleva pealik, malevkonnapealik, kooli ja küberkaitseüksuse pealik, Naiskodukaitse esinaine, Kaitseliidu noorteorganisatsioonide juhid jt);
 - 9.2. väljaõppe planeerijad, kelleks võib olla nii üksuse staap kui ka teatud väljaõppelahenduse väljatöötamiseks moodustatud töögrupp;

9.3. väljaõppe läbiviijad, kelleks on kompanii- või patareiuülem, kompanii- või patareiuülema abi, rühmaülem ja -vanem, kompanii või sellega võrdsustatud allüksuse veebel, instruktor, koolitaja, kursuse ülem, kursuse vanem, õppejõud, lektor;

9.4. väljaõppes osalejad ehk õppurid;

9.5. väljaõppe toetajad, kelleks on harjutusvälja teenindav personal, vastase jõudude mängijad, vahekohtunikud, hindajad, Kaitseväe töökeskkonnagrupp, administratiiv- ja tagalatoetusega seotud isikkoosseis.

10. Väljaõppeperiood on aeg, mis kulub staabi ja üksuse ettevalmistamisele ning see võib olla Kaitseliidus kuni neli aastat. Väljaõppeperiood jaguneb väljaõppetsükli(te)ks.

11. Väljaõppetsükkel on aeg, mis kulub staabi, üksus(t)e või allüksus(t)e ettevalmistamiseks. Väljaõppetsükli kestus sõltub staabi, üksuse või allüksuse väljaõppe-eesmärgist, kuid see ei ole pikem kui üks aasta. Väljaõppetsükkel jaguneb kursusteks.

11.1. Kursus on väljaõppeüritus erialase ettevalmistuse omandamiseks või kvalifikatsiooni tõstmiseks.

12. Väljaõppeprotsess on SAT-mudelil lähtuv väljaõppetegevuste kogum, mille eesmärk on ette valmistada isikuid, staape ja üksuseid neile määratud ülesannete täitmiseks.

13. Väljaõppeüritus on selge ja spetsiifilise väljaõppe-eesmärgiga ettevõtmine (nt spordiüritus, seminar, teabepäev, kursus, harjutus, õppus, lahinglaskeharjutus, õppekogunemine).

14. Väljaõppestrateegia on kindla väljaõppe eesmärgi saavutamiseks kombinatsioon väljaõppe meetoditest, õppevarast ja keskkonnast.

15. Õppeaine on teemade kogum ühe väljaõppe alaeesmärgi saavutamiseks.

16. Õppekava ja -vara haldamine tähendab dokumendi või õppevara koostamist, arendamist, ajakohastamist, pilootkursust, kooskõlastamist ja säilitamist ning kättesaadavaks tegemist.

17. Õppevara on materiaalsel või digitaalsel kujul väljaõpet toetav õppematerjal, matkeseade, väljaõppeehitis või väljaõppevarustus.

17.1. Materiaalsel kujul olev õppevara on näiteks õpik, töövihik, lüümik, plakat, makett, mudel, mulaaž.

17.2. Digitaalne õppevara on nii e-õpikud, õppeotstarbelised videod kui ka rakendused, digitaalsed töölehed, veebipõhised testid.

17.3. Matkeseade on füüsiline või digitaalne vahend (nt lasermatkeseadmed), mida kasutatakse väljaõppes osaleja(te)le tõetruu olukorra tekitamiseks.

17.4. Väljaõppeehitis on väljaõppe, spordivõistluste või muu praktilise tegevuse tarvis ehitatud hoone või rajatis.

17.5. Väljaõppevarustus on nt õppe- ja harjutusmoon (nt paukpadrun, hajutusgranaat), plastikkuuli- ja värvikuulirelv (ingl airsoft, paintball) ning õhkrelv.

18. Õppus on sõjaaja ülesannete täitmise harjutamine rahuaja tingimustes. See on kollektiivse väljaõppe kõige keerulisem, kuid samas ka tõhusaim õppe- ja hindamismeetod. Seda kasutatakse peamiselt väljaõppetsükli lõpujärgus erinevate üksuste kokku harjutamisel ning nende väljaõppetase hindamisel. Õppuseks koostatakse kirjalik käsk.

19. Õppemeetod on väljaõppe alaeesmärkide saavutamise viis.

20. Üksuse võimekirjeldus on dokument, mis loob alused üksuse struktuuri ja põhiülesannete koostamiseks ning seab üldised nõuded sõjaliste tegevuste täitmisel.

Lisa 2. Kaitseliidu sõjaväelise ja mittesõjaväelise väljaõppe dokumendid

1. Kaitseväe struktuuriüksuste ja Kaitseliidu aastakäsk on dokument, millega Kaitseväe juhataja määrab oma vahetus alluvuses olevatele struktuuriüksustele ja Kaitseliidule ülesanded üheks aastaks.
2. Kaitseliidu aasta väljaõppe- ja tegevuskava, millega Kaitseliidu ülem määrab oma vahetus alluvuses olevatele struktuuriüksustele ülesanded üheks aastaks.
3. Väljaõppejuhised on dokument, millega sätestatakse suunised väljaõppe korraldamiseks üheks aastaks või väljaõppetsükliks. Kaitseliidus koostatakse väljaõppejuhised Kaitseliidu aasta väljaõppe- ja tegevuskava lisana.
4. Struktuuriüksuse aastakäsk on dokument, millega struktuuriüksuse pealik/ülem määrab oma vahetus alluvuses olevatele üksustele/allüksustele ülesanded üheks aastaks. Käsk koostatakse ja vormistatakse standardimisdokumendi STANAG 2199 (ATP-3.2.2)6 alusel.
5. Aasta tööplaan on ülevaatlik plaan aastakäsuga määratud ülesannetest.
6. Õppekava on väljaõppe läbiviimise alusdokument, mis sätestab sihtgrupi, väljaõppe-eesmärgid, väljaõppele asumise eeldused, õppeainete sisu ja mahu, õpikeskkonna kirjelduse, hindamisalused ja õppevara. Õppekava vormistatakse reeglina avalikuks kasutamiseks mõeldud dokumendina. Juhul kui õppekava peab sisaldama tundlikumat informatsiooni, siis tuleb ta vormistada vastavalt kas asutusesiseseks kasutamiseks või kõrgemal tasemel. Õppekava koosneb ühest või mitmest ainekavast. Õppekavale esitatavad nõuded on sätestatud Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskirja lisa 2 (vt lisa 2 vorm nr 1).
 - 6.1 Ainekava on täpne plaan, kuidas saavutada õppekava koostamise käigus määratletud väljaõppe alaeesmärk. Ainekava on õppekava osa ja see koostatakse ja vormistatakse väljaõppelahenduse kavandamise etapis. Ainekavale esitatavad nõuded on sätestatud Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskirja lisa 2 (vt lisa 2 vorm nr 2).
7. Tunnijaotusplaan. Tunnijaotusplaan koostatakse kursuse (vt Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskiri lisa 2 vorm nr 3) läbiviimiseks ning selles sätestatakse õppeained ja -teemad ning nende mahud ja õppekohad õppenädalate kaupa. Tunnijaotusplaani koostab väljaõppe läbiviija ning selle kinnitamis-, kooskõlastamis- ja avaldamiskorra kehtestab väljaõppejuht.
8. Tunniplaan. Tunniplaaniga määratakse nädalas päevade ja tundide kaupa õppeainete jaotus ning nende läbiviijad ja läbiviimiskohad (vt Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskiri lisa 2 vorm nr 4). Tunniplaani koostab väljaõppe läbiviija ning selle kinnitamis-, kooskõlastamis- ja avaldamiskorra kehtestab väljaõppejuht.

9. Plaankonspekt. Plaankonspekt koostatakse puuduva õppevara asemel või olukorras, kus väljaõppe läbiviimine kavandatakse tulevikus (nt õppekogunemisel) kolmanda isiku poolt (vt Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskiri lisa 2 vorm nr 5). Plaankonspekti koostab väljaõppe läbiviija ning selle kooskõlastamis- ja kinnitamiskorra kehtestab väljaõppejuht.
10. Koolituskaart. Koolituskaardiga määratakse kõik õppeteema metoodikaga seotud küsimused (vt Kaitseväe sõjalise väljaõppe eeskiri lisa 2 vorm nr 6). Koolituskaardi koostab väljaõppe läbiviija. Koolituskaarti ei kinnitata. Koolituskaardi kasutamiskorra kehtestab väljaõppejuht.
11. Kursuse kokkuvõte. Struktuuriüksuses läbiviidud kursuse kokkuvõte, mille koostab kursust läbiviiv allüksuse ülem. Kokkuvõte vormina kasutatakse väljaõppeürituse (sündmuse) kokkuvõtte vormi.
12. Kursuse tunnistus. Tunnistus väljastatakse vajadusel väljaõppejuhi õigusakti alusel kursuse edukalt läbinutele. Tunnistusele kantakse:
 - 12.1 läbitud kursuse nimetus ja maht tundides;
 - 12.2 kursuse läbinu auaste, ees- ja perekonnanimi;
 - 12.3 tunnistuse väljaandja sõjaväeline auaste, ees- ja perekonnanimi ning ametinimetus;
 - 12.4 väljaandmise koht ja kuupäev.
13. Vajadusel väljastatakse hinneteleht kursusel läbitud õppeainete lõikes.
14. Väljaõppe raames täidetud väljaõppedokumentidele kehtestatakse juurdepääsu-
pääsupiirang vastavalt avaliku teabe seadusele.

Lisa 3. Sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed

Alalisa 3.1. Praktiliste õppetundide/harjutuste korralduse kontroll-leht

Kontrollitav allüksus/üksus

Läbiviija

Teema

Kontrollija

Kuupäev

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Jah	Ei	Märkused
1.	Allüksusel/üksusel on olemas süsteemne väljaõppetsükkel			
2.	Väljaõppeüritus/kursus on fikseeritud struktuuriüksuse aasta tööplaanis, VÕPISes jms			
3.	Allüksuses/üksuses on vormistatud väljaõppeürituse/kursuse dokumendid vastavalt KV ja KL väljaõppe eeskirjale (käskkiri, õppekava jms)			
4.	Väljaõppeüritus/kursus on seotud allüksuse/üksuse väljaõppe vajadusega			
5.	Väljaõppeürituse/kursuse sisu ja eesmärk on vastavuses osalejate väljaõppe tasemega			
6.	Väljaõppeüritus/kursus on ette valmistatud vastavalt käsule ja kohale			
7.	Tagalateenistus on korraldatud vastavalt käsule			
8.	Väljaõppes kasutatav õppevara toetab väljaõppe-eesmärgi saavutamist			
9.	Korraldav personal on olemas ja täidavad ülesandeid vastavalt käsule			
10.	Arvuline suhe instruktor/koolitaja <i>versus</i> väljaõppes osalejad			
11.	Osalejate üle peetakse arvestust			
12.	Osalejatele viiakse läbi ohutustehniline instruktaaz ja kinnitatakse allkirjadega			
13.	Väljaõppeürituse/kursuse läbiviija jõustab ja osalejad järgivad ohutuseeskirjade täitmist			
14.	Relvade, salvede ja salvetaskute ohutuskontroll teostatakse (enne, pärast ja väljaõppeürituse/kursuse ajal)			
15.	Osalejate varustus ja riietus on harjutusele vastav (sh ohutusvarustus)			
16.	Osalejatele tutvustatakse väljaõppeürituse/kursuse eesmärki ja ülesehitust			

17.	Õppetund/harjutus viiakse läbi vastavalt tunniplaanile			
18.	Väljaõppeüritus/kursus toimub vastavalt ajakavale			
19.	Väljaõppes lähtutakse pedagoogika printsiipidest, ning rakendatakse sobivaid õppemeetodeid			
20.	Kõik väljaõppel osalejad on kaasatud tegevusse (tausttreening)			
21.	Väljaõppeüritusest/kursusest tehakse kokkuvõtte ja antakse hinnang õpitulemustele			
22.	Antakse juhised järgnevateks tegevusteks			
23.	Harjutuse lõpus pakitakse varustus ja tehakse väljaõppeala korda			
24.	Väljaõppeürituse/kursuse läbiviija teab ning oskab õpetatavat teemat ja tema tegevus on eesmärgipärane			
25.	Väljaõppe-eesmärk(-id) saavutati			
26.	Muud tähelepanekud			
<p>KONTROLLIJA HINNANG (sisu koosneb - kontrollitava väljaõppeürituse/teema lühi üldkirjeldusest, tuvastatud väljaõppe korralduse tugevatest ja arendamist vajavatest külgedest ning soovitudest kuidas arendamist vajavaid külgi parandada)</p>				
<p>Väljaõppe kontrolli korraldava juhi resolutsioon</p>				

Lisa 3. Sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed

Alalis 3.2. instruktori hindamise leht

Kontrollitav allüksus/üksus

Läbiviija

Teema

Tunni pikkus

Kontrollija

Kuupäev

Tunni eeltöö/ettevalmistus

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Hindaja	Instruktor
1.	Asukoht vastab eesmärgile ja on ettevalmistatud		
2.	Väljaõppes kasutatav õppevara ja selle hulk toetab väljaõppe-eesmärgi saavutamist		
3.	Plaankonspekt/koolituskaart on ettevalmistatud ja selle sisu vastab kehtivale õppematerjalile		

Tunni ülesehitus ja algus

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Hindaja	Instruktor
1.	Tund algas õigeaegselt		
2.	Kohaloleku kontroll on korraldatud		
3.	OE on vajadusel korraldatud		
4.	Segavad faktorid (telefonid, müra) on minimeeritud		
5.	Eelmise teema kordamine on tehtud		
6.	Sissejuhatus õppetunni teemale on tehtud		
7.	Tunni ülesehitus tutvustatud: positsioonid, kuluv aeg, Küsimuste küsimine, märkmete tegemise kord jms.		
8.	tunni eesmärk on tutvustatud (möödetav). Ajend (miks?)		

Tunni keskosa

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Hindaja	Instruktor
1.	Õppemeetod on sobiv määratud õppe-eesmärgi saavutamiseks ja arvestab kursuslase eelnevat ettevalmistust		

2.	Õppetunni vaheetapid kinnistati küsimustega/praktikaga		
3.	Õppetund oli jaotatud loogilisteks osadeks		
4.	Instruktor teostab kursuselaste vigade parandust		
5.	Õppetunnis edastati kinnitatud õppematerjali		
6.	Ettenähtud tunnimaterjal oli edasi antud täies mahus		

Tunni lõpetav osa

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Hindaja	Instruktor
1.	Küsimused klassilt ja klassile oli tehtud		
2.	Tunni eesmärgi kontroll (lõpupraktika, test vms) on tehtud		
3.	OE on vajadusel korraldatud		
4.	Õppevara ja klassi pakkimine/korda tegemine on korraldatud		
5.	Tunni kokkuvõte on tehtud		
6.	Järgmise teema on tutvustatud		

Instruktori hindamine

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Hindaja
1.	Riietus vastab vormikandmise eeskirjale	
2.	Varustus on sama mis kursuselasel	
3.	Esindab positiivselt instruktori omadusi: enesekindlus, suhtumine, töökus, esinemisviis ja entusiasm	
8.	Instruktori tund on läbiharjutatud	
9.	Tund jäi määratud aja piiresse	
10.	Küsimuste esitamise tehnika on õige.	
11.	Instruktor tunneb teemat	
12.	Üldine hinnang õppetunnile	

Lisa 3. Sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed
Alalisa 3.3. laskeharjutuse kontroll-leht

Kontrollitav allüksus/üksus

Läbiviija

Teema

Kontrollija

Kuupäev

Jrk nr	Kontrollitavad kriteeriumid	Jah	Ei	Märkused
1.	Allüksusel/üksusel on olemas süsteemne väljaõppetsükkel k.a laskeväljaõpe			
2.	Laskeharjutus on fikseeritud struktuuriüksuse aasta tööplaanis, VÕPISes jms			
3.	Allüksuses/üksuses on vormistatud LVE nõuetele vastav laskeharjutusekäsk			
4.	Laskeharjutus on seotud allüksuse/üksuse väljaõppe vajadusega			
5.	Laskeharjutuse sisu ja eesmärk on vastavuses laskjate väljaõppe tasemega			
6.	Ohuala on tähistatud ja pääs ohualasse tõkestatud vastavalt kasutuseeskirjale			
7.	Laskeharjutus on ette valmistatud vastavalt laskeharjutuse käsule (kontroll toimub laskepaigas)			
8.	Tulepositsioonid ja sihtmärgid on ette valmistatud vastavalt laskeharjutuse käsule			
9.	Laskemoona väljastamine toimub selleks ette nähtud kohas, allkirja vastu ja laskemoona kogus vastab laskeharjutuse käsule			
10.	Tagalateenistus on korraldatud vastavalt laskeharjutuse käsule			
11.	Laskeharjutusel kasutatav õppevara toetab väljaõppe-eesmärgi saavutamist			
12.	Korraldav personal on olemas ja täidavad ülesandeid vastavalt laskeharjutuse käsule			
13.	Osalejate üle peetakse arvestust			
14.	Osalejatele viiakse läbi ohutustehniline instruktaaz ja kinnitatakse allkirjadega			

15.	Laskmise läbiviija jõustab ja osalejad järgivad ohutuseeskirjade täitmist (k.a ohtlikele vigadele reageerimine)			
16.	Relvade, salvede ja salvetaskute ohutuskontroll on teostatud (enne, pärast ja laskmise ajal)			
17.	Osalejate varustus ja riietus on harjutusele vastav (sh ohutusvarustus)			
18.	Laskjatele tutvustatakse laskeharjutuse eesmärki ja ülesehitust			
19.	Laskeharjutus(te) sooritamine toimub vastavalt laskeharjutusekäsule			
20.	Lasketulemused märgitakse üles ja tehakse teatavaks			
21.	Laskjaid juhendatakse enne ja peale laskesooritusi			
22.	Kõik väljaõppel osalejad on kaasatud tegevusse (tausttreening)			
23.	Laskeharjutusest tehakse kokkuvõtte ja antakse hinnang õpitulemustele			
24.	Antakse juhised järgnevateks tegevusteks			
25.	Harjutuse lõpus pakitakse varustus ja tehakse laskeala korda			
26.	Laskmise läbiviija teab ning oskab õpetatavat teemat ja tema tegevus on eesmärgipärane			
27.	Väljaõppe-eesmärk(-id) on saavutatud			
28.	Muud tähelepanekud			
<p>KONTROLLIJA HINNANG (sisu koosneb - kontrollitava väljaõppeürituse/teema lühi üldkirjeldusest, tuvastatud väljaõppe korralduse tugevatest ja arendamist vajavatest külgedest ning soovitudest kuidas arendamist vajavaid külgi parandada)</p>				
<p>Väljaõppe kontrolli korraldava juhi resolutsioon</p>				

Lisa 4. Allüksuse hindamisleht (NÄIDIS)

.....allüksus
.....kuupäev

TEGEVUS	JULGESTUSÜLESANDED
ALATEEMA	Julgestab objekte
	Julgestab maa-ala
	Julgestab teekonna lõigu
	Teostab kontroll-läbilaskepunkte

Jrk nr	TEEMAD/KONTROLLKÜSIMUSED	JAH	EI	MÄRKUSED
1.	JULGESTAMINE			
1.1	Ülesande täpsustamine (rühmaülem)			
1.1.1	Üldine olukord			
1.1.2	Teab mis on tema ülesanne ja kõrgema ülema kavatsus			
1.1.3	Selgelt sõnastatud ülesanne alluvatele			
1.1.4	Manöövriskeem			
1.1.5	Juhtimine			
1.1.6	Side, asendus ja tegevus ülema puudumise korral			
1.1.7	TT tegevus (kui on olemas)			
1.1.8	Pioneeritoetus (kui on olemas)			
1.1.9	Tulejuhtimine			
1.1.10	Tagalatoetus			
1.1.11	Meditsiin			
1.2	Objekti ettevalmistus ja julgestamine			
1.2.1	Objektikaitse julgestusplaani			
1.2.2	Määratud julgestust teostav allüksus			
1.2.3	Kaitse tegevust harjutatud			
1.2.4	Objektile on tagatud üldine julgeolek ja kord			
1.2.5	Vaatluspostid ja patrullid on loodud			
1.2.6	Sisepääsud on turvatud täiendavate pioneeritehniliste vahenditega			
1.2.7	Objektile sisenemisel teostatakse isikute ja sõidukite kontrolli			
1.2.8	Paiknemispiirkonna hõivamine ja paiknemisrutiini sisse viimine			
1.2.9	Tulesüsteemi loomine ja koordineerimine			
1.2.10	Lahinguvalmiduse kehtestamine ja harjutamine			

Lisa 5. Väljaõppesündmuste korraldaja (isikud ja struktuuriüksused) ja väljaõppe kontrollija/hindaja korralduslikud väljaõppe dokumendid ja/või keskkond ja nende koostamise/esitamise tähtajad.

Väljaõppeürituse korraldaja	Väljaõppe korraldamise dokumendid ja/või keskkond	Koostamise/esitamise tähtaeg
Väljaõppe korraldaja – isik (nt instruktor/koolitaja, kursuse ülem/läbiviija, kompanii ülem jt)	Väljaõppesündmuse täpsustamine VÕPISs	Täpsustatakse VÕPISes MHK väljaõppesündmuse eelneva nädala neljapäevaks
	Väljaõppesündmuse käsk ja selle lisad	Esitatakse MHK kaks nädalat enne väljaõppesündmust väljaõppejuhile kinnitamiseks
	MKR/MLV õppuste dokumentatsioon	Planeeritakse KL siseveebis õppuste planeerimise keskkonnas Esitatakse MHK kaks nädalat enne väljaõppesündmust väljaõppejuhile kinnitamiseks
	Väljaõppesündmusel osalejate leht	Täidetakse väljaõppesündmuse algul ja esitatakse ASAP maleva staabi personalile
	Ohutusteadmiste kontroll-leht	Täidetakse väljaõppesündmuse algul ja lisatakse ASAP väljaõppesündmuse käsu juurde
	Väljaõppesündmuse kokkuvõte	Koostatakse VÕPISes MHK kolm nädalat peale väljaõppesündmuse lõppu
	Õpitu vastused	Sisestatakse ÕPIKu keskkonda MHK kolm nädalat peale väljaõppesündmuse lõppu

<p>Väljaõppe korraldaja – struktuuriüksus</p> <p>(nt Maakaitseringkond, malev, Küberkaitseüksus, Kaitseliidu kool, Naiskodukaitse, Noored Kotkad ja kodutütred jt)</p>	<p>Väljaõppesündmuse sisestamine VÕPISsse</p>	<p>Sisestatakse VÕPISsse eelneval aastal järgmise aasta väljaõppeplani tegemisel</p> <p>Täpsustatakse VÕPISes MHK üks nädal enne toimumist</p>
	<p>Järgmise kalendriaasta eelkäsk</p>	<p>Koostatakse eelneva kalendriaasta II kvartal</p>
	<p>Aastakäsk ja selle lisa aastaplaan</p>	<p>Koostatakse eelneva kalendriaasta IV kvartal</p>
	<p>Aastakäsk ja selle lisa kalenderplaani (koostab KLLK)</p>	<p>Koostatakse eelneva kalendriaasta IV kvartal</p>
	<p>Väljaõppesündmuse käsk ja selle lisad</p>	<p>Kinnitatakse MHK kaks nädalat enne väljaõppesündmust väljaõppejuhi poolt</p>
	<p>MKR/MLV õppuste dokumentatsioon</p>	<p>Kinnitatakse MHK kaks nädalat enne väljaõppesündmust väljaõppejuhi poolt</p>
	<p>Väljaõppesündmuse kokkuvõte</p>	<p>Koostatakse VÕPIS-es MHK kolm nädalat peale väljaõppesündmuse lõppu</p>
	<p>Väljaõppesündmuse kvartali kokkuvõte/aruanne</p>	<p>Koostatakse vajadusepõhiselt VÕPISe põhjal, lähtuvalt väljaõppejuhi suunistele ja vajadustele</p>
<p>Väljaõppe kontrollija/hindaja</p>	<p>Sõjaväelise väljaõppe korralduse kontroll-lehed (lisa 3), allüksuse hindamisleht (lisa 4)</p>	<p>Täidetakse väljaõppesündmuse käigus ja esitatakse väljaõppejuhile MHK kolm nädalat peale väljaõppesündmuse lõppu</p>